

บทที่ ๑  
คดีมีข้อโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมาย  
ที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดี  
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (ต่อ)

นายอริคม อินทุดี  
ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา  
๘ สิงหาคม ๒๕๖๔

ชุดที่ ๓ 1

คดีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามคำร้องที่ส่งไป  
ตามมาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง  
ที่น่าสนใจเพิ่มเติม

### คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีทั่วไป

**คำวินิจฉัยที่ ๑๔/๒๕๖๔** เป็นกรณีโจทก์ฟ้องว่า โจทก์จดทะเบียนสมรสกับจำเลย จำเลยเปลี่ยนมาใช้ชื่อสกุลของโจทก์ ต่อมาโจทก์กับจำเลยมีกรณีพิพาทกันหลายคดี โจทก์ตกลงถอนฟ้องจำเลย แต่มีเงื่อนไขให้จำเลยจดทะเบียนหย่ากับโจทก์ **หลังจากจดทะเบียนหย่า จำเลยยังคงใช้ชื่อสกุลของโจทก์ตลอดมา** และคูหมั้นเจ้าของชื่อสกุลของโจทก์ ขอศาลสั่งจำเลยเลิกใช้ชื่อสกุลของโจทก์ โดยให้จดทะเบียนเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลเดิม ทั้งให้แจ้งเปลี่ยนแปลงในเอกสารราชการต่างๆ หากจำเลยยังคงใช้ชื่อสกุลของโจทก์ขอให้ชำระค่าเสียหายเดือนละ ๓๐๐,๐๐๐ บาท จำเลยยื่นคำให้การว่า จำเลยประสงค์จะใช้ชื่อสกุลของโจทก์ต่อไป เนื่องจากบุตรทั้งสองคนยังใช้ชื่อสกุลของโจทก์ อันเป็นการแสดงถึงความเป็นสถาบันครอบครัว ระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น จำเลยโต้แย้งว่า พ.ร.บ.ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพ.ร.บ.ชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ กำหนดให้หญิงที่จดทะเบียนสมรสกับชายแล้วได้รับอนุญาตให้ใช้ชื่อสกุลของสามี เมื่อหย่าขาดจากสามีต้องกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิม **เป็นการจำกัดเสรีภาพของฝ่ายหญิง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗** ขอให้ส่งข้อโต้แย้งดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

3

ศาลชั้นต้นส่งข้อโต้แย้งของจำเลยดังกล่าวไปยังศาลรัฐธรรมนูญ

**ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า** พ.ร.บ.ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ชื่อบุคคล (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับบทบัญญัติใน**มาตรา ๑๒** ที่บัญญัติกรณีเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรส ซึ่งให้สิทธิแก่คู่สมรสที่จะตกลงกันได้ว่าเมื่อสมรสกันแล้วจะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดหรือทั้งคู่จะตกลงกันว่าต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิม ของตนก็ได้ และระหว่างที่เป็นคู่สมรสกันอยู่นั้นยังมีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงข้อตกลงในเรื่องชื่อสกุลที่ตกลงกันได้ใหม่อีกก็ได้ **กรณีการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสดังกล่าวจึงเป็นสิทธิของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันตามมาตรา ๑๒** ส่วนกรณีการสมรสสิ้นสุดลงหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสตามมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่งนั้น คู่สมรสไม่อาจอ้างข้อตกลงการใช้ชื่อสกุลที่เคยมีอยู่ในระหว่างที่ยังสมรสกันอยู่ได้ เนื่องจากข้อตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสตามมาตรา ๑๒ ย่อมสิ้นสุดลงไปแล้วแต่เมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนการหย่าหรือในวันที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด การใช้ชื่อสกุลในลักษณะดังกล่าวไม่ได้มีลักษณะเป็นการใช้เพียงลำพังระหว่างคู่สมรสเพียงเท่านั้น แต่เป็นการใช้ชื่อสกุลร่วมกับบรรดาญาติอื่นๆของคู่สมรสอีกฝ่าย ซึ่ง**ชื่อสกุลย่อมมีผลกระทบต่อผู้ร่วมใช้ชื่อสกุลนั้นทุกคน**

4

กล่าวคือ ถ้าหากมีผู้ใช้ผู้ใช้ชื่อสกุลคนใดประพฤติดนให้เสื่อมเสีย กระทำผิดกฎหมาย หรือกระทำการให้เป็นที่น่าเกลียดชังของบุคคลทั่วไปหรือไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ย่อมส่งผลให้ผู้ร่วมใช้ชื่อสกุลที่เป็นเครือญาติอาจต้องรับส่วนแบ่งแห่งความเสื่อมเสียนั้นมาด้วยกัน มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง จึงจัดให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน แม้มาตรา ๑๓ บัญญัติให้การใช้ชื่อสกุลกรณีที่สิ้นสุดการสมรสไว้แตกต่างกันก็ตาม กล่าวคือ หากเป็นกรณีที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสตามวรรคหนึ่ง ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน แต่ถ้าเป็นกรณีที่การสมรสสิ้นสุดลงด้วยความตาย ให้ฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่และใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายมีสิทธิใช้ชื่อสกุลนั้นได้ต่อไป แต่เมื่อจะสมรสใหม่ ให้กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนตามวรรคสอง แต่ก็เป็นการบัญญัติกฎหมายที่แตกต่างกันเพื่อจะใช้บังคับต่อกรณีที่มีความแตกต่างกันในสาระสำคัญ กล่าวคือ การสิ้นสุดการสมรสด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส เป็นกรณีที่การสมรสนั้นสิ้นสุดลงโดยเจตนาของคู่สมรสเองหรือโดยคำพิพากษาของศาล ซึ่งไม่ว่าจะเป็นกรณีใดก็มาจากเหตุที่คู่สมรสไม่อาจใช้ชีวิตสมรสกันต่อไปได้อย่างปกติสุข หรือการคงสถานะการสมรสต่อไปจะไม่เป็นประโยชน์ต่อคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย รวมถึง

5

กรณีที่มีการสมรสเกิดจากเหตุอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นโมฆะหรือโมฆียะ ซึ่งศาลมีคำพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสนั้น ซึ่งทุกกรณีล้วนเป็นการสิ้นสุดการสมรสที่ทั้งสองฝ่ายไม่มุ่งหมายที่จะเป็นคู่สมรสกันอีกต่อไปแล้ว แตกต่างจากกรณีที่การสมรสสิ้นสุดลงโดยการตาย ตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง ซึ่งเป็นเหตุธรรมชาติ มิใช่เหตุอันเกิดจากเจตนาของทั้งสองฝ่าย ความรู้สึกถึงความเป็นเครือญาติยังคงดำรงอยู่ รวมถึงเพื่อให้สิทธิต่อคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ยังคงสถานะบางประการเพื่อเป็นการรำลึกคู่สมรสของตนที่ถึงแก่ความตายไปแล้วด้วย อย่างไรก็ตาม หากคู่สมรสฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่ประสงค์จะสมรสใหม่ต้องเลิกใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสฝ่ายที่ถึงแก่ความตายไปแล้ว จึงเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับกรณีที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกัน ไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศหรือสถานะของบุคคล ทั้งมาตรา ๑๒ วรรคหนึ่ง ยังเปิดโอกาสให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีชื่อสกุลของตนไม่ตรงกับบุตรอยู่แล้ว การที่คู่สมรสไม่ว่าฝ่ายใดจะมีชื่อสกุลตรงกับบุตรหรือไม่ จึงไม่ใช่สาระสำคัญอันจะแสดงความสัมพันธ์อันบิดา มารดา และบุตรต่อกัน ดังนั้นพ.ร.บ.ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง วรรคสองและวรรคสาม

6

### คำวินิจฉัยเกี่ยวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (เพิ่มเติม)

**คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๖๔** เป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่า **ป.วิ.อ.มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑** ที่บัญญัติว่า “ภายหลังที่ศาลได้ดำเนินการตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง (สอบคำให้การของจำเลย) แล้ว เมื่อศาลเห็นว่าจำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้ศาลออกหมายจับจำเลย หากไม่ได้ตัวจำเลยมาภายในสามเดือนนับแต่วันออกหมายจับ เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า และจำเลยมีทุนทรัพย์ **ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้** และเมื่อศาลพิจารณาคดีเสร็จแล้ว ให้ศาลมีคำพิพากษาในคดีนั้นต่อไป” และ**วรรคสอง** บัญญัติว่า “การพิจารณาและสืบพยานตามวรรคหนึ่งต้องมีใช้คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล” เป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อ**รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖** เพราะเป็นการจำกัดสิทธิในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่และสิทธิในการถามค้านพยานที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนของจำเลย ทั้งมิได้ให้สิทธิในการขอให้พิจารณาคดีใหม่ และขัดหรือแย้งต่อ**รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสอง** เพราะ เป็นการปฏิบัติต่อจำเลยเสมือนผู้กระทำความผิด ไม่เป็นไปตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์

7

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า ในส่วนที่ได้แย้งว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อ**รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง** นั้น

- แม้การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเป็นสิทธิพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรม แต่เมื่อจำเลยไม่ประสงค์เข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีหรือสละสิทธิในการที่จะ**ได้รับการพิจารณาคดีต่อหน้าตนเอง** โดยจำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีอันควร ย่อมส่งผลให้ศาลไม่อาจดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ ก่อให้เกิด**ปัญหาความล่าช้า** อันส่งผลกระทบโดยตรงต่อหลักการอำนวยความยุติธรรมที่ต้องรวดเร็วและเป็นธรรม และยิ่งส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นศรัทธาของประชาชนที่มีต่อระบบศาลยุติธรรม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ จึงให้อำนาจศาลพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้

- แต่การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยตามบทบัญญัตินี้ดังกล่าว**ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขสี่ประการได้แก่ ประการที่หนึ่ง** เมื่อจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลและศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยศาลต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟังและสอบถามว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่จะให้การต่อสู้อย่างไร อันแสดงว่าจำเลยอยู่ภายในอำนาจศาลและรับรู้สิทธิในการต่อสู้

8

คดีแล้ว **ประการที่สอง** จำเลยหลบหนีหรือไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่มีเหตุอันสมควรโดยศาลได้ออกหมายจับจำเลย แต่**ไม่ได้จำเลยมาศาลภายในสามเดือน นับแต่วันออกหมายจับ** อันเป็นการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับเหตุที่จำเลยหลบหนีและระยะเวลาที่ศาลออกหมายจับที่เหมาะสมแล้ว **ประการที่สาม** จำเลยต้องมี**นายความ**อันเป็นการกำหนดให้จำเลยมีตัวแทนเพื่อคุ้มครองสิทธิของตนในการต่อสู้คดี และ**ประการที่สี่** การพิจารณาและสืบพยานตามบทบัญญัติดังกล่าวต้องมี**คดีที่มีอัตราโทษชีวิต** หรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล เป็นการกำหนด**หลักเกณฑ์และขอบเขตการใช้ดุลพินิจของศาล**ในการพิจารณาและสืบพยานหลังจำเลยอย่างชัดเจน

- แม้การพิจารณาและสืบพยานรับหลังจำเลยตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ/หนึ่ง จะมีได้ให้สิทธิแก่จำเลยเป็นการเฉพาะในการขอให้พิจารณา**คดีใหม่** แต่หากจำเลยมีเหตุผลสมควรที่ไม่อาจปรากฏตัวในการพิจารณาคดีของศาล ก็ย่อมไม่เป็นการตัดสิทธิจำเลยในการใช้สิทธิ**อุทธรณ์คำพิพากษา**ที่ยังไม่ถึงที่สุด และแม้จำเลยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว อาจมีสิทธิร้องขอให้**รื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้** หากกรณีเข้าเงื่อนไขตามที่จัดไว้ในพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พ.ศ. ๒๕๒๖

9

การพิจารณาและสืบพยานหลังจำเลยตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ แม้เป็นการจำกัดสิทธิในการต่อสู้คดีของโจทก์อยู่บ้าง แต่เมื่อ**ชั่งน้ำหนัก**ระหว่างประโยชน์สาธารณะที่ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยรวดเร็ว ไม่ขาดอายุความ อันเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน กับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของจำเลย **ประโยชน์สาธารณะย่อมมีมากกว่า** บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

- ส่วนที่ได้แย้งว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๙ วรรคสอง** นั้น ป.วิ.อ.มาตรา ๑๗๒ ทวิ/๑ ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจในการพิจารณาสืบพยานลับหลังจำเลยเท่านั้น ศาล**ไม่อาจพิจารณาและพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดและลงโทษจำเลยได้** ในทันที ศาลต้องรับฟังพยานหลักฐานและ**ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน**ทั้งปวงจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการทำความผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด ไม่มีลักษณะที่เป็นการปฏิบัติต่อจำเลยเสมือนหนึ่งว่าจำเลยเป็นผู้กระทำ และมีได้เป็นการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด หรือเป็นการปฏิบัติต่อจำเลยเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๙ วรรคสอง

10

### คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีทุจริต (เพิ่มเติม)

**คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๑-๑๒/๒๕๖๘** เป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่า **มาตรา ๙๑ (๒)** ที่บัญญัติว่า “เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนแล้วมีมติวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือความผิดที่เกี่ยวเนื่องกัน ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้ ... (๒) ถ้ามี **มูลความผิดทางวินัย** ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงาน ส่วนงานการไต่สวน เอกสารหลักฐาน และคำวินิจฉัยไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนภายในสามสิบวันเพื่อให้ดำเนินการทางวินัยต่อไป” เปิดโอกาสให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนช่วยเหลือเอื้อประโยชน์ให้แก่พรรคพวก และมาตรา ๙๘ วรรคสอง ยังแยกข้าราชการตุลาการและข้าราชการอัยการออกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทอื่น ประกอบกับคณะกรรมการป.ป.ช.ยังมิได้กำหนดมาตรการฯ เพื่อให้หน่วยงานของรัฐปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน อันเป็นหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๑ (๒) และมาตรา ๙๘ วรรคสอง จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง มาตรา ๖๓ และมาตรา ๒๓๔ วรรคสอง

11

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า รัฐธรรมนูญ **มาตรา ๓** เป็นบททั่วไปที่วางหลักการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ มิได้มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ และ**มาตรา ๖๓** เป็นบทบัญญัติในหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ กำหนดหน้าที่ของรัฐในการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทุจริต และประเพณีมิชอบทุกรูปแบบ ส่วน**มาตรา ๒๓๔ วรรคสอง** กำหนดหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการป.ป.ช. พร้อมทั้งกำหนดแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ ฯลฯ มิได้เป็นบทบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ มิได้ให้สิทธิแก่บุคคลที่จะโต้แย้งหรือกล่าวอ้างบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตรานี้ได้ ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำต้องวินิจฉัยในส่วนนี้

ส่วนที่โต้แย้งว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่นั้น เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญเคยมีคำวินิจฉัยที่ **๒๑/๒๕๕๖** และคำวินิจฉัยที่ **๑๐/๒๕๖๖** แล้วว่า พ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ **มาตรา ๙๒ วรรคสอง** ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ ซึ่งพ.ร.ป.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม

12

การทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๙๒ วรรคสอง มีหลักการเดียวกับพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๘ วรรคสอง และรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ เป็นบทบัญญัติที่มีหลักการเดียวกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ เป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้

ส่วนปัญหาว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๙๑ (๒) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า บทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติกำหนดขั้นตอนและกรอบระยะเวลาการดำเนินการของคณะกรรมการป.ป.ช.ภายหลังจากที่ได้ไต่สวนและมีมติวินิจฉัยฐานความผิดแล้ว เพื่อให้การดำเนินการทางวินัยของผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน ดำเนินไปได้จนบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่มุ่งประสงค์ให้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการป.ป.ช.มีผลทางกฎหมายต่อการดำเนินการทางวินัยของเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ไม่ได้ยกเว้นการใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐใดอันจะทำให้บุคคลไม่เสมอกันในกฎหมาย บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

13

#### คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีเลือกตั้ง (เพิ่มเติม)

**คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๖๘** เป็นกรณีโจทก์ยื่นคำฟ้องต่อศาลจังหวัดศรีสะเกษ กล่าวหาว่า จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ทำหน้าที่แจกซองผ้าป่าบรรจุเงินของจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นส.ส.แบบแบ่งเขตเลือกตั้งเขตเดียวกับโจทก์ที่บ้านของจำเลยที่ ๔ และที่ ๕ ส่วนจำเลยที่ ๖ ถึงที่ ๑๐ เป็นราษฎรที่รับซองผ้าป่า อันเป็นความผิดตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง (๑), มาตรา ๑๐๑ ขอให้ลงโทษจำคุกและปรับ กับให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๕๘ และมาตรา ๑๖๔ วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓, ๘๖, ๙๐ ศาลจังหวัดศรีสะเกษได้ไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีมีมูล มีคำสั่งให้ประทับฟ้องไว้พิจารณา

ระหว่างการพิจารณาของศาลจังหวัดศรีสะเกษ จำเลยที่ ๑ ได้แย้งว่า การที่ศาลจังหวัดศรีสะเกษนำพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๘, ๒๔, ๒๕ และ ๒๖ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๒ วรรคหนึ่ง (๓) มาใช้บังคับแก่คดี เป็นการดำเนินการและเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๒๖

14

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า คำโต้แย้งของจำเลยที่ ๑ เป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจ และการบังคับใช้กฎหมายของศาลจังหวัดศรีสะเกษในการพิจารณาคดี และในส่วนที่อ้างว่า กฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จำเลยที่ ๑ ไม่ได้แสดงเหตุผลประกอบคำโต้แย้งว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างไร ไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งไม่รับคำโต้แย้งในส่วนนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

ส่วนจำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ โต้แย้งว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ **มาตรา ๑๖๙** ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกิดขึ้นในเขตเลือกตั้งใด **ให้ถือว่าผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้เสียหายตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา**” เป็นบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมี สิทธิดำเนินคดีกับจำเลยในประเด็นข้อหาที่เป็นความผิดอย่างเดียวกันได้ ๒ ช่องทาง กล่าวคือ ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง และยื่นฟ้องคดีในฐานะผู้เสียหายต่อศาลชั้นต้น เป็นการสร้างภาระในการต่อสู้คดีของจำเลยเกินสมควร และไม่ชอบด้วยหลักบุคคลไม่อาจถูกลงโทษ หลายครั้งสำหรับการกระทำความผิดครั้งเดียว และบทบัญญัติดังกล่าวให้อำนาจศาลดำเนินคดี

15

ในระบบกล่าวหา ทั้งที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้การพิจารณาคดีเลือกตั้งใช้ระบบไต่สวน พ.ร.บ. ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘, ๑๙๔, ๒๒๕ และ ๒๒๖ วรรคเจ็ด

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า คำโต้แย้งของจำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ เฉพาะที่โต้แย้งว่า พ.ร.บ. ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ ขัดหรือแย้งต่อ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒๕ และ มาตรา ๒๒๖ มีเหตุผลประกอบ คำโต้แย้ง จึงต้องด้วยหลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ให้รับวินิจฉัยเฉพาะ คำโต้แย้งในส่วนนี้

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การที่พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ **มาตรา ๑๖๙** บัญญัติให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับ เลือกตั้งในเขตเลือกตั้งเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจาก ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งซึ่งเป็นเงินของพรรคการเมืองที่ ได้รับการจัดสรร เงินส่วนตัวของผู้สมัคร เงินหรือประโยชน์อื่นใดที่ประชาชนบริจาคให้พรรค การเมือง หากมีการกระทำความผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งอันก่อให้เกิดความได้เปรียบ

16



เสียเปรียบระหว่างผู้สมัคร หรือทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม **ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง ย่อมได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิด** ถือเป็น “ผู้เสียหาย” ตามนัยของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) สิทธิในการต่อสู้คดีอาญาของจำเลยย่อมเป็นตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติรับรองไว้ เมื่อการดำเนินคดีอาญาตามที่**พ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙** และการดำเนินคดีเลือกตั้ง ตาม**รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖** มีวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์แตกต่างกัน การกำหนดผู้มีอำนาจฟ้องคดี เขตอำนาจศาล หรือระบบในการพิจารณาคดีย่อมแตกต่างกันตาม**ลักษณะคดี** บทบัญญัติมาตรา ๑๖๙ ไม่มีลักษณะเป็นการกำหนดให้คดีซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้อยู่ในอำนาจศาลฎีกาไปอยู่ในอำนาจของศาลชั้นต้น ไม่ส่งผลกระทบต่อหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๕) ไม่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใช้สิทธิดำเนินคดีได้หลายช่องทาง ไม่เป็นการนำการดำเนินคดีในระบบกล่าวหามาใช้ในคดีที่รัฐธรรมนูญให้ใช้ระบบไต่สวน จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒๕ และ มาตรา ๒๒๖

17

#### คำวินิจฉัยเกี่ยวกับคดีทั่วไป (เพิ่มเติม)

**คำวินิจฉัยที่ ๑๘-๑๙/๒๕๖๗** เป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่า พ.ร.บ.ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ **มาตรา ๓๓** (บัญญัติว่า เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ให้นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐ**รับคนพิการเข้าทำงาน**ตามลักษณะของงานในอัตราส่วนที่เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติงานในสถานประกอบการหรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐจะต้องรับคนพิการเข้าทำงาน) **มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง** (ที่บัญญัติว่า นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ**ที่มีได้รับคนพิการเข้าทำงาน**ตามจำนวนที่กำหนดตามมาตรา ๓๓ **ให้ส่งเงินเข้ากองทุน**ตามมาตรา ๒๔ (๕) ทั้งนี้ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานออกกฎกระทรวงกำหนดจำนวนเงินที่นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการจะต้องนำส่งเข้ากองทุน) และ**มาตรา ๓๕** (ที่บัญญัติว่า ในกรณีที่**หน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงาน**ตามมาตรา ๓๓ หรือนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการ**ไม่รับคนพิการเข้าทำงาน**ตามมาตรา ๓๓ และไม่ประสงค์จะส่งเงินเข้ากองทุนตามมาตรา ๓๔ หน่วยงานของรัฐ นายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการนั้นอาจ ... หรือให้ความช่วยเหลืออื่นใด

18

แก่คนพิการหรือผู้ดูแลคนพิการก็ได้) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๔๐ เพราะบทบัญญัติดังกล่าวบังคับเพียงนายจ้างหรือเจ้าของสถานประกอบการที่มีได้รับคนพิการเข้าทำงานตามจำนวนที่กำหนดในมาตรา ๓๓ ต้องส่งเงินเข้ากองทุน แต่หากหน่วยงานของรัฐไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงาน กลับไม่มีบทบัญญัติบังคับให้ต้องส่งเงินเข้ากองทุน

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า แม้มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง มีได้บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐที่ไม่ได้รับคนพิการเข้าทำงานต้องส่งเงินเข้ากองทุนเช่นเดียวกับนายจ้างหรือสถานประกอบการเอกชนก็ตาม แต่ด้วยเหตุที่เงินกองทุนส่วนหนึ่งเป็นเงินอุดหนุนที่รัฐบาลต้องจัดสรรให้เพียงพอแก่การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔ วรรคหนึ่ง (๒) ดังนั้น หากหน่วยงานของรัฐต้องส่งเงินเข้ากองทุนดังกล่าวอีกจะเป็นการจ่ายเงินออกจากงบประมาณแผ่นดินเข้ากองทุนที่ซ้ำซ้อน เป็นการด้านงบประมาณสำหรับรัฐและเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมสำหรับประชาชนกลุ่มอื่นๆ บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และบทบัญญัติมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๓๕ เป็นการจัดระเบียบการประกอบอาชีพสำหรับคนพิการเพียงเท่าที่จำเป็นและเพื่อประโยชน์สาธารณะ อันเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ วรรคสอง บัญญัติให้กระทำได้ บทบัญญัติดังกล่าวจึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ ด้วย

19

**คำวินิจฉัยที่ ๒๐/๒๕๖๖** เป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ใช้ถ้อยคำอันเป็นองค์ประกอบความผิดที่ไม่แน่นอน ขัดหลักการบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ส่วนมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๓) กำหนดในลักษณะเป็นความผิดเด็ดขาด ไม่เปิดโอกาสให้จำเลยสามารถพิสูจน์ความจริง ไม่มีบทยกเว้นโทษหรือยกเว้นความผิดในข้อหาหมิ่นประมาทเหมือนที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๔

พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

**(๑) โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง** นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

20

(๒) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

(๓) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา ...”

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง (๑) (๒) และ (๓) เป็นบทบัญญัติเพื่อให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษหากมีการกระทำความผิดดังกล่าวผ่านระบบคอมพิวเตอร์ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาในรูปแบบเฉพาะที่ก่อให้เกิดความเสียหายเป็นวงกว้างอย่างรวดเร็วซึ่งยากแก่การแก้ไขเยียวยาในภายหลัง อีกทั้งมีระดับความร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อส่วนรวมมากกว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา เมื่อชั่งน้ำหนักกระหว่างสิทธิหรือเสรีภาพของประชาชนที่ถูกจำกัดตามกฎหมายกับประโยชน์ส่วนรวมที่ได้รับตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เป็นไปตามหลักความได้สัดส่วน จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และไม่ขัดต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลตามมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง

21

**คำวินิจฉัยที่ ๑๗/๒๕๖๗** เป็นกรณีมีข้อโต้แย้งว่า พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง และพ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๑๗/๑๓ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๔๓ บัญญัติให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลตามมาตรา ๒๔๓ (เช่น กรรมการ ผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจควบคุมกิจการของบริษัท หรือบุคคลซึ่งอยู่ในฐานะที่สามารถรู้ข้อมูลภายในอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่) เป็นบุคคลซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในตามมาตรา ๒๔๒ ส่วนมาตรา ๒๔๔ บัญญัติให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลตามมาตรา ๒๔๓ (เช่น ผู้ถือหลักทรัพย์เกินร้อยละห้าของหลักทรัพย์ที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมดของบริษัทที่ออกหลักทรัพย์) ซึ่งมีพฤติกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์ หรือเข้าผูกพันตามสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่เกิดไปจากปกติวิสัยของตน เป็นบุคคลซึ่งรู้หรือครอบครองข้อมูลภายในตามมาตรา ๒๔๒ บทบัญญัติมาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๔ บัญญัติขึ้นเพื่อผลการกระการพิสูจน์ให้จำเลยเป็นผู้พิสูจน์ว่าตนมิได้รู้หรือครอบครองข้อมูลภายใน โดยเป็นการสันนิษฐานที่เป็นไปตามสภาพความเป็นจริงหรือการสันนิษฐานข้อเท็จจริงที่ควรจะเป็นซึ่งปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์ เพื่อให้จำเลยเป็นบุคคลซึ่งรู้หรือครอบครอง

22

ข้อมูลภายในอันเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบความผิดในส่วนของผู้กระทำความผิดตาม **มาตรา ๒๔๒** เท่านั้น **มิใช่การสันนิษฐานเด็ดขาดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดโดยทันที** จำเลยสามารถนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานดังกล่าวได้ โจทก์ยังคงมีภาระการพิสูจน์ให้ได้ตามเงื่อนไขของ **ข้อสันนิษฐานตามมาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๔** และต้องพิสูจน์การกระทำของจำเลยให้ครบองค์ประกอบความผิดอื่นๆ ตามมาตรา ๒๔๒ อีกด้วย มาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๔ จึงมิใช่การสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีความผิด อันมีผลเป็นการผลักภาระการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ให้จำเลยโดยโจทก์ไม่ต้องพิสูจน์การกระทำใดของจำเลย เป็นไปตามหลักสัดส่วน จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง** และไม่ขัดต่อหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๙ วรรคสอง**

ส่วนที่พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ **มาตรา ๓๑๗/๑๓** ให้นำอายุความฟ้องคดีอาญามาใช้บังคับแก่การฟ้องคดีเพื่อกำหนดมาตรการลงโทษทางแพ่งนั้น การฟ้องคดีเพื่อกำหนดมาตรการลงโทษทางแพ่ง**มิใช่การฟ้องคดีละเมิด** และบทบัญญัติดังกล่าวมีขึ้นเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อรักษาความเชื่อมั่นและคุ้มครองผู้ลงทุนและประชาชน เป็นไปตามหลักสัดส่วน จึงไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง** ด้วย